การประชุมหารือในพื้นที่ (Focus group) ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารจังหวัด

เพื่อจัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานเชิงพื้นที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ ประเด็นนโยบายสำคัญ (Agenda) : จังหวัดขจัดหนี้ (นอกระบบ)

วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2567 ณ จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษาวิเคราะห์เบื้องต้น ในประเด็นนโยบายสำคัญ จังหวัดขจัดหนี้ (นอกระบบ) ของจังหวัดบุรีรมย์

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาย ไชยชิต

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หนี้นอกระบบของจังหวัดบุรีรัมย์

ลงทะเบียนคนจน
(พ.ศ.2546-2547)

2546-2548
จุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

2552
บุรีรัมย์
อันดับ 2 ของประเทศ
ประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์กว่า 42,800 ราย มีปัญหาหนี้นอกระบบรวมมูลค่าหนี้กว่า 4,200 ล้านบาท

โครงการลงทะเบียน
หนี้นอกระบบ
(พ.ศ.2552-2554)

2554
1 ใน 5 ของจังหวัดที่มีหนี้นอกระบบมากที่สุดในประเทศ
ปัญหาหนี้นอกระบบยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปล่อยกู้นอกระบบ เป็นวงกว้าง การเก็บดอกเบี้ยโหด รวมไปถึงการข่มขู่และทำร้ายของแก๊งทวงหนี้โหด

แนวทางการแก้ไข
ปัญหาหนี้นอกระบบ
2560-2564

“การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ”
เป็นวาระแห่งชาติ

2566
โครงการลงทะเบียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ เพื่อให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

วาระแห่งชาติของหนี้นอกระบบกับ 3 แนวทางแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

วาระแห่งชาติ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 19 ธันวาคม 2566)

01 แนวทางแก้ไขหนี้ในระบบครอบคลุมลูกหนี้ทุกประเภท โดยแบ่งการช่วยเหลือตามคุณลักษณะและปัญหาของลูกหนี้ของลูกหนี้

02 โครงการลงทะเบียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ เพื่อให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

03 การปรับโครงสร้างระบบการให้สินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อควบคู่กับการแก้ไขหนี้

สถานการณ์ภาพรวมของปัญหาหนี้นอกระบบจังหวัดบุรีรัมย์

3,086	2,142	27.9	131.4
ลูกหนี้ (คน)	เจ้าหนี้ (คน)	มูลหนี้ที่เกิดขึ้น (ล้านบาท)	อยู่ระหว่างการตรวจข้อมูล (ล้านบาท)

แนวทางการดำเนินงานของจังหวัดบุรีรัมย์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานเชิงพื้นที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่าฯ CEO)

ชีวิตของลูกหนี้กับปัญหาหนี้นอกระบบ

3,086
ลูกหนี้ที่ลงทะเบียน (คน)

ลูกหนี้ที่ลงทะเบียนในจังหวัด

2,543	82.4%
หน่วย : คน	หน่วย : เปอร์เซ็นต์

ลูกหนี้ที่ลงทะเบียนนอกจังหวัด

543	17.6%
หน่วย : คน	หน่วย : เปอร์เซ็นต์

ลูกหนี้ที่ลงทะเบียนผ่าน THAID

2,538	82.2%
หน่วย : คน	หน่วย : เปอร์เซ็นต์

ลูกหนี้ที่ลงทะเบียนด้วยการ WALK-IN

548	17.8%
หน่วย : คน	หน่วย : เปอร์เซ็นต์

ผลสำรวจจากระบบฐานข้อมูลครัวเรือนและชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.2564

ที่มา: https://bigdata-bru.org/bigdata_api/

เหตุแห่งหนี้ของคนบุรีรัมย์

01 ภาวะเศรษฐกิจถดถอย และราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

02 เศรษฐกิจครัวเรือน รายได้ที่ไม่แน่นอนกับความจำเป็นต้องใช้เงินเร่งด่วน

03 โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุน

หนี้นอกระบบ = ทางออกเดียวที่ครัวเรือนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินได้อย่างเร่งด่วน

รายรับ

01 - เงินเดือน	41.8%
02 - การทำเกษตร	8.5%
03 - ประกอบธุรกิจค้าขาย	7.2%
04 - ทรัพย์สิน	0.6%
05 - อื่น ๆ	41.8%

รายจ่าย

01 - รายจ่ายในชีวิตประจำวัน	87%
02 - ลงทุนทำการเกษตร	4.5%
03 - ลงทุนค้าขาย	5.5%
04 - เครื่องใช้ในบ้าน	1.7%
05 - การศึกษา	1.3%

*ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 40.8

สาเหตุของหนี้สิน

01 - การทำเกษตร	45.8%
02 - ค่าเล่าเรียนบุตร	9.9%
03 - ซื้อยานพาหนะ	10.4%
04 - สิ่งอำนวยความสะดวก	9.2%
05 - ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	24.7%

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานเชิงพื้นที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่าฯ CEO)

ชีวิตของลูกหนี้กับปัญหาหนี้นอกระบบ

ผลสำรวจจากระบบฐานข้อมูลครัวเรือนและชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.2564

ที่มา: https://bigdata-bru.org/bigdata_api/

ภาระหนี้สินของครัวเรือน

01

หนี้ในส่วนสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

- ธ.ก.ส. 80.7%
- ออมสิน 16.7%
- อาคารสงเคราะห์ 1.4%
- พัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็ก 1.1%

02

หนี้ในส่วนธนาคารพาณิชย์

- กรุงไทย 47%
- กรุงเทพ 9.7%
- กสิกรไทย 12%
- ไทยพาณิชย์ 15.2%

03

สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร

- สหกรณ์
- เครดิตยูเนี่ยน

04

กองทุนหมู่บ้าน/เงินทุนชุมชน

- กองทุนหมู่บ้าน 79.1%
- เครดิตยูเนี่ยน 20.9%

05

เงินกู้นอกระบบ

ภาระหนี้ของลูกหนี้กับชีวิตวนลูป

ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ
ลงทุนในภาคการเกษตร / ลงทุน
ขาดทุนจากการประกอบกิจการ
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
อุปโภคบริโภค
คาเล่าเรียนบุตร
ค่ารักษาสุขภาพ

เช่าที่อยู่อาศัย 7%
พักอาศัยในพื้นที่สาธารณะ 36%
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง 57%

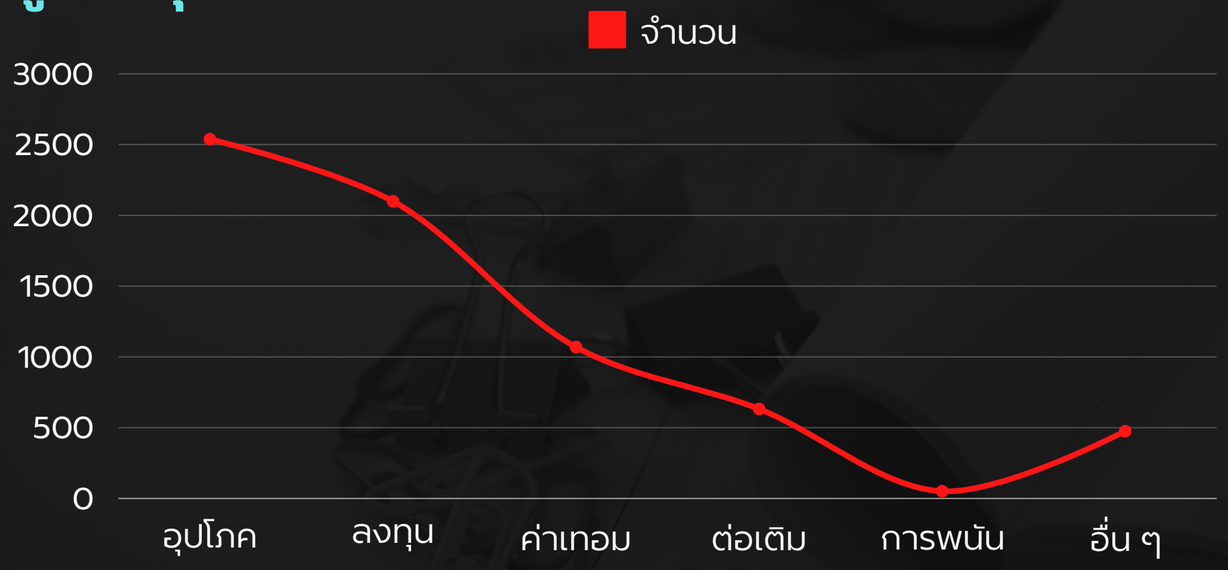
1 เงินกู้นอกระบบ > นายทุน
2 หนี้ในส่วนสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
3 สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร
4 กองทุนหมู่บ้าน/เงินทุนชุมชน
5 หนี้ในส่วนธนาคารพาณิชย์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานเชิงพื้นที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่าฯ CEO)

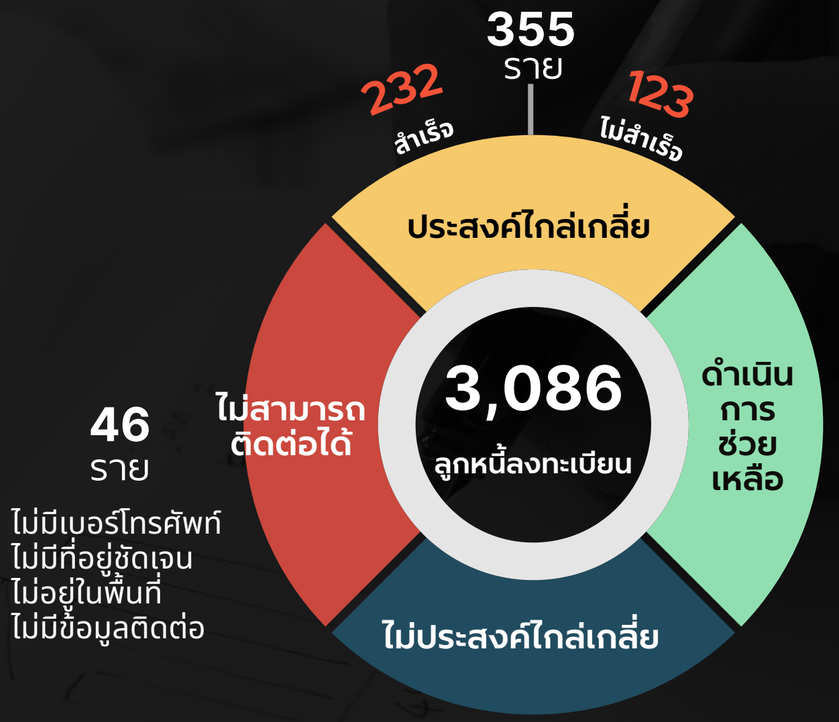
ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของจังหวัดบุรีรัมย์

สรุปผลการดำเนินงาน

มูลเหตุแห่งหนี้

2,588 คน 71.51% กู้เพิ่ม	**828** คน 22.88% เจรจา	**99** คน 2.74% หาอาชีพ	**104** คน 2.87% อื่น ๆ
355 คน ประสงค์ไกล่เกลี่ย	**698** คน ไม่ประสงค์ไกล่เกลี่ย	**1,099** คน อยู่ระหว่างดำเนินการ	**46** คน ไม่สามารถติดต่อได้

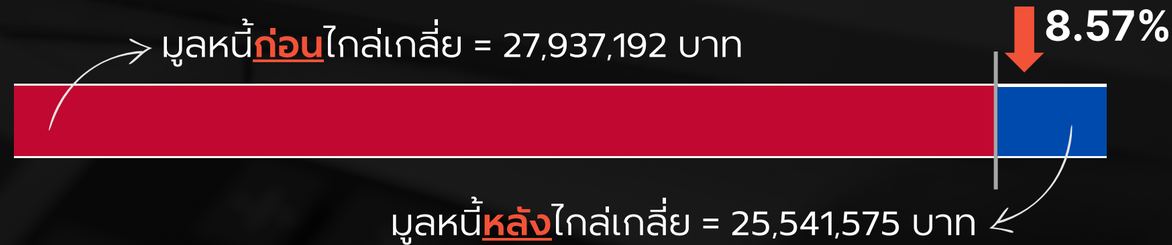
46
ราย

ไม่มีเบอร์โทรศัพท์
ไม่มีที่อยู่ชัดเจน
ไม่อยู่ในพื้นที่
ไม่มีข้อมูลติดต่อ

1,099
ราย

อยู่ระหว่างตรวจข้อมูลเพิ่มเติม/ข้อมูลไม่ครบถ้วน/แจ้งให้ผู้ลงทะเบียนมาให้ข้อมูลเพิ่มเติม

มูลหนี้ก่อน-หลังไกล่เกลี่ย

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานเชิงพื้นที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่าฯ CEO)

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของรัฐบาล

ชุดของมาตรการในการแก้ไขปัญหาหนี้

01

มาตรการช่วยเหลือและรองรับลูกหนี้นอกระบบที่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยหนี้ในโครงการแก้หนี้นอกระบบของรัฐบาล

มาตรการสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือและรองรับลูกหนี้นอกระบบ ไม่เกินรายละ 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน (Flat Rate) ปลอดชำระหนี้เงินต้นสูงสุด 6 งวดแรก (ชำระดอกเบี้ยปกติ) หรือเป็นไปตามเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด ระยะเวลาชำระคืนเงินงวดสูงสุดไม่เกิน 3 ปี

02

มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้นอกระบบที่ดำเนินการโดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

- โครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนเพื่อแก้ไขหนี้นอกระบบ โดยธนาคารออมสิน วงเงินสินเชื่อรายละไม่เกิน 50,000 บาท อัตราดอกเบี้ยคงที่ (Flat Rate) ร้อยละ 0.75 ต่อเดือน ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 5 ปี หรือ 60 งวด พร้อมผ่อนปรนเกณฑ์การพิจารณาสินเชื่อ
- สินเชื่อเพื่อชำระหนี้สินนอกระบบ โดย ธ.ก.ส. วงเงินสินเชื่อรายละไม่เกิน 200,000 บาท กรณีสงวนรักษาที่ดินวงเงินสินเชื่อรายละไม่เกิน 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยเริ่มต้น Minimum Retail Rate (MRR) ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 12 ปี
- สินเชื่อกองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน โดย ธ.ก.ส. สนับสนุนสินเชื่อ
- เพื่อสงวนรักษาที่ดินจากการจำนอง ขายฝาก หรือใช้ที่ดินเป็นประกัน วงเงินสูงสุด 2.5 ล้านบาทต่อราย อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี และลดลงในปีต่อไป ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 20 ปี

03

สนับสนุนให้เจ้าหนี้นอกระบบเข้าสู่ระบบ

สนับสนุนให้เจ้าหนี้นอกระบบเข้าสู่ระบบด้วยมาตรการสนับสนุนให้เจ้าหนี้นอกระบบขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์) โดยสามารถยื่นขอใบอนุญาตสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์กับกระทรวงการคลังเพื่อประกอบธุรกิจตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

"Carrot and Stick" และเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมของการจัดการหนี้

01 DATA ANALYTICS

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

ลูกหนี้

- กลุ่มของลูกหนี้คือใคร ประกอบอาชีพอะไร
- สาเหตุของการก่อหนี้-ยอดหนี้
- แหล่งกู้ยืม / ก้อนหนี้ในแหล่งกู้ยืมต่าง ๆ
- อัตราดอกเบี้ยต่าง ๆ
- การบริหารจัดการหนี้ส่วนบุคคล

กลุ่มเจ้าหนี้

- กลุ่มของเจ้าหนี้คือใคร ประกอบอาชีพอะไร
- เขต/ พื้นที่ในการปล่อยกู้ของเจ้าหนี้
- แหล่งกู้ยืม / ก้อนหนี้ในแหล่งกู้ยืมต่าง ๆ
- การคิดอัตราดอกเบี้ย
- การติดตามงวดเงินจากลูกหนี้

หน่วยงานภาครัฐ

- หน่วยงานกำกับในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถบังคับใช้กฎหมาย
- หน่วยงานเจ้าภาพในระดับพื้นที่ที่รับผิดชอบในการไกล่เกลี่ย
- หน่วยงานหรือสถาบันทางการเงินที่เป็นผู้ออกแบบมาตรการเชิงเศรษฐศาสตร์
- การให้คำปรึกษาทางการเงินและการออกแบบการเงิน-ชำระหนี้ส่วนบุคคล
- หน่วยงานที่สามารถสนับสนุนข้อมูลหรือส่งเสริมอาชีพ

02 DATA ANALYTICS

การบริหารจัดการโดยใช้ข้อมูลช่วยตัดสินใจและออกแบบมาตรการจัดการหนี้ส่วนบุคคล

แบ่งกลุ่มและจัดประเภทของลูกหนี้

แบ่งกลุ่มและจัดประเภทของเจ้าหนี้

บังคับใช้มาตรการ

ทีมให้คำปรึกษาทางการเงิน

- บริการคำแนะนำในการชำระและจัดการหนี้
- วางแผนทางการเงิน
- การชำระหนี้
- การออกแบบมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินส่วนบุคคล (แพ็คเกจแก้หนี้ส่วนบุคคล)
- กำหนดตารางและการจ่ายหนี้
- ตั้งเป้าหมายในการชำระหนี้ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

"Carrot and Stick" และเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมของการจัดการหนี้

03 MICRO FINANCE

พัฒนาระบบการเงินในระดับจุลภาค และการใช้มาตรการต่าง ๆ แก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

ลูกหนี้

- ช่วงอายุที่มีปัญหาหนี้นอกระบบมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 55-60 ปี และ 60 ปีขึ้นไป
- ลูกหนี้จะสามารถใช้หนี้ได้ดีขึ้น เมื่อได้รับบริการคำแนะนำในการชำระหนี้

หน่วยงานภาครัฐ

- ส่วนราชการภูมิภาค (จังหวัด/อำเภอ)
- ตำรวจภูธร
- สถาบันการเงิน

กลุ่มเจ้าหนี้

มาตรการทางกฎหมาย

- ไกล่เกลี่ยมูลหนี้ที่เป็นธรรม
  - ลดหรืองดเว้นอัตราดอกเบี้ย หรือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงสัญญาเดิมที่เอาเปรียบ
- กำหนดเงื่อนไขภายหลังการร่วมโครงการกับรัฐ
  - ตัดสิทธิ์การกู้ยืมเงินทุนหรือเงินฉุกเฉินในระยะเวลา 5 ปี
  - คิดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ ตามที่สถาบันการเงินกำหนด
  - หักเงินจากสวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้
- บังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย
  - กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาททางเพ่งพ.ศ.2553
  - พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558
  - พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560

มาตรการทางเศรษฐศาสตร์

- พัฒนาระบบการเงินในระดับจุลภาค
  - แหล่งเงินทุนขนาดเล็กที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และประชาชนหรือผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย ผ่านการปล่อยสินเชื่อต่ำ (MICRO CREDIT)
- เปลี่ยนเจ้าหนี้นอกระบบเป็นผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัด
  - จัดตั้งองค์กรทางการเงินในระดับจุลภาคที่ดำเนินการโดยเอกชนรายย่อยในพื้นที่ขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อย

มาตรการอื่น ๆ

- เงินทุนหรือเงินฉุกเฉินสามารถกู้ยืมเงินผ่านผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยในจังหวัดหรือในพื้นที่
- ฟื้นฟูศักยภาพและการส่งเสริมอาชีพ
  - งเสริมและต่อยอดในอาชีพเดิม เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอ และการพัฒนาที่เน้นเพิ่มมูลค่า

MICRO FINANCE สำหรับการปล่อยสินเชื่อต่ำ (MICRO CREDIT) อยู่ในช่วง ไม่เกิน 20,000 บาทต่อคน มีความเป็นไปได้ที่จะมีการกู้ยืมเงินฉุกเฉินตามความจำเป็นเร่งด่วน และผู้กู้มีความสามารถในการชำระคืน

สรุปประเด็นแลกเปลี่ยน